

Давньоримське законодавство передбачало випадки, коли за хабар карали не лише суддю, але і того, хто його дав. Цікавим є той факт, що за звинувачення судді у хабарництві та не доведення його вини, у разі розгляду кримінальної справи особа позбавлялася майна. Якщо це був цивільний процес – мала сплатити штраф. Такі санкції за неправдиві звинувачення змушували більш відповідально ставитися до суду, а у випадку інкримінації посадовцю неправомірної вигоди – ретельно підбирати та доводити факти злочинного діяння [8, с. 48].

Отже, корупція була притаманна державам Стародавнього світу. Вивчення пам'яток права тієї доби дозволяє дійти висновку, що саме тоді закладалися підвалини антикорупційного законодавства. Це було викликано поширенням корупційних проявів, насамперед, у судах, що вважалося неприпустимим, оскільки розцінювалося як реальна загроза устоям самої держави. Саме через таке розуміння наслідків корупції покарання за ці злочини були такими суворими.

Список бібліографічних посилань

1. Законы Ману / пер. С. Д. Эльмановича, провер. и исправ. Г. И. Ильиным. М. : Эксмо-Пресс, 2002. 496 с.
2. Лурье И. М. Очерки древнеегипетского права XVI–X вв. до н. э. (памятники и исследования). Л. : Изд-во Гос. эрмитажа, 1960. 357 с.
3. Античная Греция: проблемы развития полиса. Т. 1: Становление и развитие полиса / Г. А. Кошеленко, Г. Ф. Полякова, В. П. Яйленко и др. ; отв. ред. Е. С. Голубцова. М. : Наука, 1983. 423 с.
4. Круглов Е. А. Очерки истории государства и права античной Греции : учеб. пособие. Уфа : Вост. ун-т, 2000. 80 с.
5. Скржинська М. В. Судочинство в античних державах Північного Причорномор'я. *Український історичний журнал*. 2009. № 5. С. 4–11.
6. Першина Ю. В. Наказания за должностные и воинские преступления в римском уголовном праве. *Концепт*. 2016. № 3. С. 66–70. URL: <http://e-koncept.ru/2016/16052.htm> (дата звернення: 22.03.2019).
7. Логвиненко Є. С., Логвиненко І. А. Покарання в праві держав Стародавнього світу. Харків : ФОП Панов А. М., 2019. 252 с.
8. Гавриленко О. А. Протидія корупційним злочинам (*criminis repetundarum*) у праві Стародавнього Риму та Візантії // Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : тези доп. круглого столу (м. Харків, 27 жовт. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 118–120.

Одержано 26.03.2019

УДК [351.74:364](477)

ВІКТОРІЯ СЕРГІЇВНА МАКАРЕНКО,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри адміністративної діяльності поліції факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3310-0684>

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Внаслідок стрімкого та невпинного процесу реформування сфери діяльності Національної поліції України, котре бере свій початок у 2015 році, час від часу виникають складнощі у застосуванні або трактуванні окремих законодавчих положень. Такі випадки ставлять перед законодавцем та науковою спільнотою деякі проблемні питання. Одним із таких питань є внесення змін до деяких статей Закону України «Про Національну поліцію», стосовно поліцейських, що проходять службу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Наприклад, наразі положення ч. 6 ст. 59 Закону звучить наступним чином: «Поліцейські, у тому числі слухачі та курсанти вищих навчальних закладів із специфічними умовами, які здійснюють підготовку поліцейських, та які перебувають на військовому обліку військовозобов'язаних, на час служби в поліції знімаються з такого обліку і перебувають у кадрах поліції».

Виникають певні неточності у формулюванні даної статті в частині: «Поліцейські, у тому числі слухачі та курсанти вищих навчальних закладів із специфічними умовами», оскільки в такій редакції залишаються поза увагою деякі категорії поліцейських, зарахованих до закладу вищої

освіти із специфічними умовами навчання, а саме: ад'юнкти та докторанти, що може призвести до погіршення їх правового статусу в частині перебування на військовому обліку. Розгляд даного питання звертає нас до ст. 61 Закону України «Про вищу освіту» у якій законодавцем надано наступні визначення здобувачів вищої освіти:

– «Особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання) з метою здобуття вищої освіти і має військове звання офіцерського складу або відповідне спеціальне звання середнього чи старшого начальницького складу, має статус слухача вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання)» (абз. 2 п. 2) ч. 2);

– ад'юнкт – особа, зарахована до вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання) для здобуття ступеня доктора філософії; (п. 4) ч. 2);

– докторант – особа, зарахована або прикріплена до закладу вищої освіти (наукової установи) для здобуття ступеня доктора наук; (п. 5) ч. 2).

З аналізу вищенаведеного випливає, що ад'юнкти та докторанти не підпадають під категорію «слухач вищого військового навчального закладу (закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання)» але відносяться до здобувачів вищої освіти таких закладів вищої освіти нарівні зі слухачами, що потребує нормативного відображення в положеннях.

Ще одним питанням, що викликає зацікавленість є нормативне регулювання робочого часу поліцейських. Зокрема, в ч. 3 ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що для поліцейських установлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, а для курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, – шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем.

В даному випадку пропонуємо більш детально врегулювати порядок розрахунку робочого часу поліцейських, а саме викласти положення статті із врахуванням ч. 1 ст. 50 Кодексу законів про працю України, яка проголошує, що нормальна тривалість робочого часу не може перевищувати 40 годин на тиждень.

Крім того, має бути враховано, що службу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських проходять не лише здобувачі вищої освіти, але й науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники, що звертає нас до положень ч. 1 ст. 56 Закону України «Про вищу освіту», відповідно до якої робочий час науково-педагогічних працівників становить 36 годин на тиждень (скорочена тривалість робочого часу).

До тексту даної статті також варто включити, окрім курсантів та слухачів, ад'юнктів та докторантів, зарахованих до закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання на денну форму навчання.

На підставі викладеного пропонуємо:

1) з метою усунення можливих законодавчих прогалин та складностей в тлумаченні ч. 6 ст. 59 Закону України «Про Національну поліцію» викласти в наступній редакції:

«6. Поліцейські, у тому числі слухачі, ад'юнкти, докторанти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання та курсанти закладів вищої освіти із специфічними умовами, що здійснюють підготовку поліцейських, які перебувають на військовому обліку військовозобов'язаних, на час служби в поліції знімаються з такого обліку і перебувають у кадрах поліції.

Поліцейським призовного віку на весь період їх служби в поліції надається відстрочка від призову на строкову службу.»;

2) для уникнення імовірних випадків помилкового розподілу робочого часу поліцейських, ч. 3 ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію» викласти в наступній редакції:

«3. Тривалість робочого часу поліцейських становить 40 годин на тиждень.

Для поліцейських установлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, а для здобувачів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, – шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем, згідно з навчальними (робочими навчальними) планами. Для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання робочий час не може перевищувати 36 годин на тиждень.».

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 21.03.2019).

2. Кодекс законів про працю України : закон УРСР від 10.12.1971 № 322-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 21.03.2019).

3. Про вищу освіту : закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 21.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 342.7

АНАСТАСІЯ МУСЛІМІВНА МЕРНИК,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри загальноправових дисциплін
факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПІДСТАВИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Сьогодні питання щодо обмеження прав і свобод людини з боку інститутів державної влади набуло особливої уваги в контексті ідеї та практики правової державності. Предметом постійного занепокоєння правозахисної спільноти є факти порушень прав і свобод людини не лише з боку інших осіб, але й безпосередньо державою.

Так, у зв'язку з набранням чинності Постановою Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2014 року № 595, якою затверджений Тимчасовий порядок фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей [1] у населеному пунктах, що знаходяться в зоні проведення антитерористичної операції, було припинено здійснення повноважень відповідним органом Пенсійного фонду України, а також зупинені до моменту повернення окупованої території під контроль органів державної влади видатки з державного бюджету, бюджету Пенсійного фонду України та бюджетів інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 05 листопада 2014 року № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» [2] призначення та продовження виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), довічних державних стипендій, усіх видів соціальної допомоги та компенсацій, матеріального забезпечення, надання соціальних послуг, субсидій та пільг за рахунок коштів державного бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування внутрішньо переміщеним особам здійснюються за місцем перебування таких осіб на обліку, що підтверджується довідкою, виданою згідно з Порядком оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509 [3].

Для ідентифікації одержувачів пенсій, які є внутрішньо переміщеними особами, та забезпечення виплати пенсій таким особам проводиться емісія платіжних карток, які водночас є пенсійними посвідченнями, із зазначенням на них графічної та електронної інформації про власника та його електронного цифрового підпису. У разі непроходження фізичної ідентифікації одержувачем соціальних виплат публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» зупиняє видаткові операції за поточним рахунком та інформує протягом одного тижня з дня їх зупинення в електронній формі з використанням електронного цифрового підпису через захищені канали зв'язку про таке зупинення Міністерство соціальної політики та Міністерство фінансів.

Аналіз чинних підзаконних нормативно-правових актів дає змогу зробити висновок, що на сьогодні в Україні встановлені обмеження прав і свобод внутрішньо переміщених осіб при виплаті пенсій та інших соціальних виплат, які полягають у наступному:

1. Виплата пенсій та інших соціальних виплат здійснюються лише за місцем перебування таких осіб на обліку (обмеження територіального характеру);

2. Для отримання пенсій та інших соціальних виплат є необхідним отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи;

3. Соціальні виплати та пенсії проводяться лише через рахунки та мережу установ і пристроїв публічного акціонерного товариства «Державний ощадний банк України», використання інших банківських установ є неможливим;

4. Передбачена спеціальна додаткова процедура у вигляді проходження ідентифікації одержувачів пенсій та інших соціальних виплат для внутрішньо переміщених осіб;